

Role staroseverské literatury pro neopohanské hnutí *Ásatrúarfélagið*

Sarah Matilda Rysková

Posudek vedoucí práce

Překládaná práce se pomocí kombinace literárněvědných metod a antropologického výzkumu snaží zmapovat, jak pracuje islandské neopohanské hnutí *Ásatrúarfélagið* se staroseverskou literaturou ve své praxi. V úvodní části představuje historii *Ásatrú* na Islandu, popisuje konkrétně vznik společenství *Ásatrúarfélagið* a v adekvátním rozsahu i staroseverskou literaturu a mytologii. Vzhledem k nedostatku sekundární literatury týkající se islandského *Ásatrú* pracuje s literaturou popisující situaci tohoto hnutí v USA a s jedinou disertací na toto téma, která je ovšem v islandštině a kterou si autorka musela opatřit, protože není veřejně dostupná.

V další části prezentuje svoje výsledky a představuje praxi hnutí, a to na základě rozhovorů provedených s jeho představiteli v průběhu dvou let. Analyzuje postupně jednotlivé rituály, které probíhají v jednotlivých částech roku (*blóð*), a následně rituály vázané k událostem v životě jednotlivce, které označuje jako rituály přechodové (*nafngjöf*, *hjónavígsla* a *útför a síðfesta*). Rozebírá jednotlivé aspekty rituálů, používané předměty a oblečení, což dokládá vlastními fotografiemi a popisuje také zkušenost z jednoho z rituálů, jemuž byla přítomna. Zaměřuje se na texty, které hnutí používá, identifikuje, které texty ze staroseverské literatury jsou jeho jednotlivými představiteli preferovány a při jakých příležitostech.

Práce je netradiční interdisciplinarity, spojující terénní výzkum s analýzou literatury. Metodologicky to přináší úskalí, ale i velmi zajímavé a nové výsledky. Antropologickou část nejsem s to adekvátně posoudit, ale vzhledem ke konzultacím autorky s odborníky snad zásadní nedostatky nemá. Materiál, který autorka nasbírala, je natolik rozsáhlý, že z něj v této práci byla použita jen část a zůstává ještě dostatek k dalším analýzám. Zpočátku se snažila i o celý jeho přepis, ale z časových důvodů jej vzhledem k počtu nahraných hodin nebylo možné adekvátně zredigovat.

Nedostatky práce jsou občas formální chyby (překlepy, bibliografické detaily). V části, kde mapuje vznik a rozvoj hnutí, by stálo za rozvedení, co přesně v islandském kontextu znamená „právo a uznání jako státní církve“ (s.23) a jak nárůst členů hnutí souvisí s daňovými povinnostmi vůči církvím. Autorka se občas nechala ovlivnit zkoumanými subjekty a některé její formulace ukazují tendenci originalitu *Ásatrúarfélagið* a jejich deklarovanou „kontinuitu“ s pohanskou tradicí částečně přejímat: „odkaz na historické a literární zdroje umožňuje hnutí zdůraznit jeho autenticitu a kontinuitu s překřesťanskými tradicemi.“ (s. 81) Její postup ani závěry toto (pochopitelné) nadšení výrazně neovlivnilo.

Autorka popsala, že literatura, s kterou jednotliví *goðové* pracují, jsou především eddické písně a Snorriho *Edda*. Nejpoužívanější jsou *Výroky Vysokého*, které hnutí přepracovalo a vydalo pro své potřeby (autorce se toto obtížně dostupné vydání podařilo získat). Ság o Island'anech se zřejmě týká věta v závěru, že „V hnutí zmíněná díla slouží spíše jako návody“ (s. 82), neboť tyto ságy hnutí používá jen pro „rekonstrukci“ rituálů, aniž by si zřejmě jeho

představitelé byli vědomi toho, že jde o představy dávno křesťanských zapisovatelů o pohanské praxi.

Co se týče přístupu k literatuře, ukazuje autorka přesvědčivě, že hnutím deklarovaná otevřenost k individuálním preferencím se odráží i v eklektické práci se staroseverskou literaturou: jednotliví představitelé si vybírají pasáže textů dle svého vkusu a pracují s nimi zcela volně, na základě volných asociací. Dalo by se říci, že role staroseverské literatury je inspirační.

Výzkum obsahuje originální, dříve nepublikovaná zjištění, a proto je žádoucí hlavní zjištění práce v anglickém článku publikovat. Islandské hnutí je neškodné, mírumilovné a badatelé se zaměřují na hnutí především v USA, ev. v Německu, neboť tam mají tato novopohanská hnutí i politické konsekvence.

Oceňuji autorčiny jazykové kompetence: pracuje s rozhovory v angličtině a s dopomocí i s primární i sekundární literaturou v islandštině či staroseverštině a i samotná práce je napsána živým jazykem. Nadstandartní je také nasazení pro věc, které se odráží už v tom, že autorka za vlastní peníze na Island několikrát odjela za účelem výzkumu.

Zjištění, které vyplynulo z mnoha výroků v rozhovorech i z dalších písemných materiálů hnutí, že v jejich pojetí zajišťuje literatura kulturní kontinuitu a návaznost na staroseverskou pohanskou tradici, by se pomocí religionistických konceptů a studií dalo jistě srovnávat s dalšími neopohanskými hnutími a uchopit konkrétněji. Další možností by bylo analyzovat, proč jsou dané strofy či části vybrány, jak jsou interpretovány (ve srovnání s výklady badatelů v dané oblasti) a zda či jak to ovlivňuje náboženskou praxi tohoto hnutí. Zajímavé by bylo také detailní srovnávání s dalšími Ásatrú v jiných zemích v oblasti použití literatury.

To jsou však náměty, které tato inspirativní práce otevírá, nikoli její nedostatky. Text rozhodně splňuje nároky kladené na diplomní práci, kterou doporučuji k obhajobě a hodnotím jako **výbornou**.

Marie Novotná, 4. 9. 2024